

ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΕΤΟΣ Β'.—ΦΥΛΛ. Η'.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1872

ΑΡΙΘΜΟΣ 20.

Ο ΜΑΣΣΑΛΙΩΤΙΚΟΣ ΘΟΥΡΙΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

~*~

Κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος δεκαετηρίδα, ἐν ᾧ οἱ Ἕλληνες, καὶ αὐθις ἀπατηθέντες ἐκ τῶν διαβουκολημάτων τῆς ῥωσικῆς πολιτικῆς, πικρὰν τῆς εὐπιστίας αὐτῶν ἀπέτιον δίκην, ἐξεργάγη ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις. Ἡ Γαλλία, νέος Προμηθεὺς τῶν ἐθνῶν, ἐδωροφύρει τοῖς λαοῖς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀδελφότητος, ἐν ᾧ τὰ σπλάγχνα αὐτῆς ἐσπάρασσε τῶν ἐμφυλίων πολέμων ὁ δαίμων· ἐγκαθιδρύουσα δὲ ἀφ' ἐνὸς πολιτισμὸν ἐπὶ νέων ὅλως στηριζόμενον βάσεων διήνοιγεν ἀφ' ἐτέρου τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν καταδυναστευομένων λαῶν διὰ τῆς διακηρύξεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου, ἣν ἐν ἔτει 1789 ἡ συν-

τακτικὴ συνέλευσις ἐκήρυξεν, καὶ αἰσιώτερον εἰς σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα προοιωνίζετο μέλλον.

Ἡ Ἑλλὰς πρὸ πάντων δὲν ἔμεινε ἀναίσθητος καὶ βωβὴ πρὸς τὰ φιλελεύθερα τῆς ἐπαναστάσεως κηρύγματα. Ἐπέφωσκεν ἤδη ἡ ἡὺς τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἔθνους ἡμῶν, καὶ ἐν ᾧ ὁ Θεοτόκης, Εὐγένειος ὁ Βούλγαρης, ὁ Κοραῆς ἀκολούθως, καὶ τόσοι ἄλλοι λόγιοι ἐφώτιζον τὸν ἑλληνικὸν λαὸν διὰ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας καὶ ἐπιστήμης, Ῥήγας ὁ Φερραῖος διέδιδε τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τὰς ἀρχὰς καὶ ἐνέσπειρεν εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων ἀκατάσχετον πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρωτα. Εἶχε δ' ὁ Ῥήγας ψυχὴν μεγαλόφρονα καὶ γενναίαν, φλογερὰν δὲ καὶ ἀκράτητον ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐνθουσιασμόν· τὰ δὲ αἰσθήματα ταῦτα διαλάμπουσιν ἐν τοῖς ᾄσμασιν αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ εὐτυχῶς πε-

ρισωθέντι μέχρις ἡμῶν σχεδὶν δημοκρατικῆς ὁμοσπονδιακῆς διοικήσεως τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῶν μεσογείων νήσων, τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαυίας *). Δυστυχῶς ἡ φλογερὰ αὐτῆ ποιητικὴ φύσις ἔπεσε θῦμα ἄωρον, ἐμπλακείσα ἐν ταῖς πλεκτάναις, ἃς ἐστήσατο κατ' αὐτῆς κακούργος καὶ δολοπλόκος διπλωματία.

Ὁ Ῥήγας μεταξὺ τῶν θουρίων αὐτοῦ ἄσμάτων ἐμιμήθη καὶ τὸν Μασσαλιωτικὸν, τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τὸν θεσπέσιον ἀντίλαλον. Ἐν τῷ ἄσματι Δεῦτε παῖδες τῶν Ἑλλήνων, ποιηθέντι, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Iken **), ἐν ἔτει 1796, ἡ πρώτη στροφή ὀλόκληρος, πρὸς δὲ καὶ ἡ ἐπὶ ἑξῆς, εἰσὶ μετάφρασις τῆς πρώτης στροφῆς καὶ τῆς ἐπὶ ἑξῆς τοῦ Μασσαλιωτικοῦ Θουρίου. Ἐκτὸς δὲ τούτου εἰς τὸ αὐτὸ περίπου πεποιήται μέτρον, καὶ ἐπὶ τῆς μουσικῆς τοῦ Μασσαλιωτικοῦ ἐψάλλετο, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἰδίου Γερμανοῦ ***).

Ἴδου τὸ ἄσμα τοῦ Ῥήγα

Δεῦτε παῖδες τῶν Ἑλλήνων!
Ὁ καιρὸς τῆς δόξης ἤλθεν.
Ἄς φανῶμεν ἄξιοι ἐκείνων,
Ποῦ μᾶς δῶσαν τὴν ἀρχήν.
Ἄς πατήτωμεν ἀνδρείως
Τὸν ζυγὸν τῆς τυραννίδος.
Ἐκδικήσωμεν πατρίδας
Κάθε ὄνειδος αἰσχρῶν.
Τὰ ὅπλα ἄς λάβωμεν.
Παῖδες Ἑλλήνων, ἄγωμεν,
Ποταμηδὸν ἐχθρῶν τὸ αἷμα
Ἄς πρέξῃ πρὸ ποδῶν †.

* Τὸ σχέδιον τούτο ἐπιγραφόμενον «Νέα πολιτικὴ διοίκησις τῶν κατοίκων τῆς Ρούμελης, τῆς Μ. Ἀσίας, τῶν μεσογείων νήσων καὶ τῆς Βλαχομπογδανίας», ἐκτυπωθὲν κρυφίως μετὰ τῶν ἄσμάτων τοῦ Ῥήγα καὶ τῶν πολιτικῶν κανονισμῶν, ἐθεωρεῖτο ἀπωλεσμένον εὐτυχῶς ὁ ἐν Ζακύνθῳ καθηγητῆς κ. Π. Χιώτης, εὐρῶν ἀντίγραφον αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐγγράφοις ἐταίρου τοῦ Ῥήγα, τὸ ἐδημοσίευσε διὰ τοῦ Παρθενῶνος. (Τόμ. Α'. σ. 506—512. 545—556.)

** Iken, Eunomia. 1827. τ. II σ. 102.

*** Αὐτ.

† Πρὸβλ. τὴν πρώτην στροφήν καὶ τὴν ἐπὶ ἑξῆς

Ὅθεν εἶσθε τῶν Ἑλλήλων
Κόκκαλα ἀνδρείωμένα,
Πνεύματα ἐσκορπισμένα,
Τώρα λάβετε πνοήν.
Ἐπὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγός μου
Συναχθῆτε ὅλα ὄμοῦ,
Τὴν ἐπτάλοφον ζητεῖτε
Καὶ νικάτε πρὸ παντοῦ.
Τὰ ὅπλα ἄς λάβωμεν κ. τ. λ.

Σπάρτη, Σπάρτη, τί κοιμάσαι
Ἐπὶ τὸν λήθαργον βαθύν;
Εὐπνησον, κράξε Ἀθήνας
Σύμμαχον παντοσεινήν.
Ἐνθουμήθητε Λεωνίδου,
Ἡρώος τοῦ ἑξακονστοῦ,
Τοῦ ἀνδρὸς ἐπαινουμένου,
Φοδερῶ καὶ τρομερῶ.
Τὰ ὅπλα ἄς λάβωμεν κ. τ. λ.

Ὅπου εἰς τὰς θερμοπύλας
Πόλεμον αὐτὸς κρατεῖ,
Καὶ τοὺς Πέρσας ἀφανίζει
Καὶ αὐτῶν κατακρατεῖ,
Μὲ τριακοσίου ἀνδρῶν
Εἰς τὸ κέντρον προχωρεῖ,
Καὶ ὡς λέων θυμωμένος
Εἰς τὸ αἷμα των βουτεῖ
Τὰ ὅπλα ἄς λάβωμεν κ. τ. λ.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ πρώτῃ καταστραφείσῃ ἐκδόσει τῶν ποιημάτων τοῦ Ῥήγα, καὶ ἐν τῇ ἑτέρᾳ ἐκδόσει, τῇ λάθρᾳ ἐν Ἰασίῳ κατὰ τὸ 1814 τυπωθείσῃ. Ἐδημοσιεύθη προσέτι ἐν τῇ Εὐνομίᾳ τοῦ Iken *), καὶ ἐν τῇ περὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ποιήσεως συγγραφῇ τοῦ

τοῦ Μασσαλιωτικοῦ

Allons, enfants de la patrie
le jour de gloire est arrivé.
Contre nous de la tyrannie
L'étendard sanglant est levé.
Entendez-vous dans les campagnes
mugir ces féroces soldats?
Ils viennent jusque dans nos bras,
égorgés nos fils, nos compagnes!
Aux armes citoyens! formez vos bataillons:
Marchons, qu'un sang impur abreuve nos sillons!

* Iken, Eunomia 1827. τ. II σ. 103—105.

Elissen *). Ἐτυπώθη δὲ μετ' ἀγγλικῆς μεταφράσεως καὶ ἐν ἐπιμέτρῳ τοῦ ποιήματος *Childe Arold pilgrimage* τοῦ Βύρωνος **). Γερμανικὴν δ' ἔμμετρον μετάφρασιν αὐτοῦ ἐποίησαν ὅ τε Iken καὶ ὁ Ellissen, γαλλικὴν τῶν δύο πρώτων στροφῶν καὶ τῆς ἐπιδόου ὁ Ἰακωβάκης Ῥίζος Νερουλός ***) καὶ ἐξ αὐτοῦ παραλαβὼν ὁ Villeneuve, φιλέλλην λοχαγὸς τοῦ ἰππικοῦ ἐν τῷ ἐλληνικῷ στρατῷ κατὰ τὸ 1825 καὶ 1826 †), ἰταλικὴν δὲ ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς τῆς ἱστορίας τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας τοῦ Νερουλοῦ.

Ἄν ἡ ἀξία τῶν συγγραφέων, τῶν ποιητῶν πρὸ πάντων, ἐκρίνετο ἐκ τῆς ὠφελείας καὶ τῆς ἐπιδράσεως, ἣν ἔσχον ἐπὶ τοῦ ἔθνους αὐτῶν, δὲν θὰ ἐσφάλλετο παντάπασιν ὁ ἀνομολογῶν τὸν Ῥήγα ποιητὴν ἐκ τῶν ἐξοχωτάτων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Καὶ τῷ ὄντι τὰ ἄσματα τοῦ Ῥήγα ἐφέροντο ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, καὶ ἦσαν τοῖς ὑποδοῦλοις Ἑλλησι προσφιλέστατα. «Ὁ Ῥήγας, λέγει ὁ Ἰακωβάκης Ῥίζος Νερουλός, ἀφείς πλέον τὸν Νεύτωνα καὶ τὸν Εὐλήρον, ἔλαβεν ὡς ὑπογραμμὸν τὸν Τυρταίου, καὶ συνέθεσεν ὕμνους πατριωτικούς, οὓς ἠλπίζε νὰ ψάλλῃ ἡμέραν τινα, ὀδηγῶν τὰς ἑλληνικὰς φάλαγγας. Γεγραμμένα εἰς καθαρεύουσαν νεωτέραν ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὰ ἄσματα ταῦτα, ἐκοσμοῦντο καὶ διὰ τῶν καλλονῶν τῆς ἠρωϊκῆς ποιήσεως καὶ τῆς μουσικῆς. Διὰ τοῦτο κοινότατα ἐν τῇ Ἑλλάδι πάσῃ ἦσαν τὰ ἄσματα τοῦ Ῥήγα· οἱ νέοι ὅλοι ἔψαλλον αὐτὰ ἐν ταῖς συναναστροφαῖς, ἐν τοῖς συμποσίοις, τὸν χειμῶνα παρὰ τὴν ἐστίαν, τὸ θέρος ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ἐλαιῶν καὶ τῶν πλατάνων. Τὰ ἄσματα

ταῦτα, ἀψηφούντα τῶν βαρβάρων τὰ ὦτα, ἐψάλλοντο καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Σουλτάνου! Ἐγὼ αὐτὸς, παρευρεθεὶς ἐν εὐωχίαις Τούρκων μεγιστάνων, ἤκουσα αὐτοὺς διατάττοντας τοὺς Ἕλληνας μουσικούς νὰ τραγωδήσωσι τὸ ἄσμα· «Δεῦτε παῖδες τῶν Ἑλλήνων.» Τὸ ἄσμα δὲ τοῦτο τοσοῦτον ἦν διαδεδομένον, καὶ τοσοῦτον ἐκήλει τὰς ἀκοὰς τῶν Τούρκων ἢ μουσικὴ αὐτοῦ, ὥστε ἐγνώριζον ἐκ στήθους τὰς τρεῖς πρώτας λέξεις, χωρὶς νὰ εἰξεύρωσι τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ χωρὶς νὰ φροντίσωσι ποτε νὰ τὴν μάθωσι. Βεβαίως δὲ ἂν κατώρθουν νὰ ἐννοήσωσιν αὐτὸ, ἤθελεν ἐκπέσει πολὺ τῆς εὐνοίας καὶ ὑπολήψεώς των ὁ πατριωτικὸς καὶ θούριος οὗτος ὕμνος, ὅστις ἐποιήθη κατὰ μέμησιν τοῦ μασσαλιωτικοῦ *).

Ζωηρὰν εἰκόνα τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἄσμάτων τοῦ Ῥήγα ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων παρέχει ἡμῖν ἡ ἀκόλουθος τοῦ γνωστοῦ συλλογέως τῶν ἐλληνικῶν δημοτικῶν ἄσμάτων Φωριέλ διήγησις. «Κατὰ τὸ 1817, διηγεῖται ὁ φιλέλλην οὗτος Γάλλος, εἰς Ἑλλην φίλος μου ἐταξείδευεν ἐν Μακεδονίᾳ, συνοδευόμενος ὑπὸ τινος καλογήρου. Φθάσαντες εἰς τι χωρίον, οὗτινος τὸ ὄνομα δὲν ἐνθυμοῦμαι, ἐσταμάτησαν ἐκεῖ ὅπως ἀναπαυθῶσι καὶ λάβωσιν ἀναψυχὴν τινα εἰς τὸ ἐργαστήριον ἐνὸς ἀρτοποιοῦ, ὅστις ταῦτο χρόνως ἦτο καὶ ὁ ξενοδόχος τοῦ τόπου. Ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τούτῳ ἐντύπωσιν ἐνεποίησεν αὐτοῖς ὁ ὑπηρέτης τοῦ ἀρτοποιοῦ. Ἦτο δὲ οὗτος νέος Ἡπειρώτης, ἔχων μεγαλοπρεπὲς ἀνάστημα καὶ καλλονὴν ἀγέρωχον· οἱ βραχίονες, τὸ στήθος καὶ αἱ γυμναὶ αὐτοῦ κνήμαι, ἀπεικόνιζον τὸν τύπον χάριτος, μετὰ ῥώμης ἠνωμένης. Παρατηρήσας κατ' ἀρχὰς ἀτενῶς τοὺς δύο ὁδοιπόρους, εἶπεν ἀκολούθως, στραφεὶς πρὸς τὸν λαϊκόν: «Εἰξεύρεις γράμματα;» Τούτου δὲ καταφατικῶς ἀπαντήσαντος, ὁ νέος Ἡπειρώτης τὸν παρεκάλεσε νὰ ἔλθῃ πρὸς στιγμὴν μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν παρακείμενον ἀγρόν. Ὁ ταξειδιώτης ἐδέχθη,

*) Jacovaky Rizo Neroulo, l. c. σ. 41—42.

* Elissen, Versuch einer Polyglotte der europäischen Poesie 1816 τ. I. σ. 344—345 πρὸς καὶ σ. 304—305.

** Βλ. Iken, Eunomia, τ. I. σ. 113. τ. II σ. 102.

*** Jacovaky Rizo Neroulo, Cours de littérature Grecque moderne. Genève 1827 p. 42—43.

† Villeneuve, journal fait en Grèce pendant les années 1825 et 1826. (Bruxelles 1827) p. 253—254.

καὶ ἠκολούθησε τὸν νεανίαν μέχρι κή-
που τινὸς περιτειχισμένου. Ἀμφό-
τεροι ἐκάθησαν ἐπὶ τινος λιθίνου ἔδω-
λου, ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου. Ὁ νεανίας
ἐβύθησε τότε τὴν χεῖρα εἰς τὸ στήθος
αὐτοῦ, καὶ ἐξήγαγε πρᾶγμα τι διὰ κλω-
στής ἐκ τοῦ τραχήλου του ἐξαρτώμενον.
Ἦτο δὲ τοῦτο βιβλιάριον, ὅπερ παρου-
σίασε τῷ ταξειδιώτῃ, παρακαλῶν αὐ-
τὸν νὰ τῷ ἀναγνώσῃ μέρη τινά· περι-
εῖχε δὲ τὸ βιβλιάριον ἐκεῖνο τοῦ Ῥήγα
τὰ ᾄσματα. Ὁ ταξειδιώτης λαβὼν τὰ
ᾄσματα ἀνὰ χεῖρας ἤρξατο ἀπαγγέλλ-
ων αὐτὰ διὰ φωνῆς ἐντόνου. Μετὰ πα-
ρέλευσιν στιγμῶν τινῶν ἔστρεψε τὸ
βλέμμα πρὸς τὸν ἀκροατὴν αὐτοῦ· ἀλλὰ
πόσον ἐξεπλάγη ἰδὼν τὴν μεταβολήν,
ἣν ἐν αὐτῷ ἐπέφερεν ἡ ἀνάγνωσις· δὲν
ἦτο πλέον ὁ ἴδιος ἄνθρωπος· τὸ πρόσω-
πὸν του ἔκαιεν, τὰ δὲ χαρακτηριστικὰ
αὐτοῦ εἶχεν ἀλλάξει ὁ ἐνθουσιασμός·
τὰ ἡμιάνοικτα χεῖλη του ἐφρικίων, δα-
κρύων χεῖμαρροι κατέρρεον ἐκ τῶν ὀ-
φθαλμῶν αὐτοῦ, αἱ δὲ τρίχες αἱ σκιά-
ζουσαι τὸ στήθος αὐτοῦ ὠρθοῦντο, καὶ
συνεσπῶντο ζωηρῶς. — Τώρα πρώτην
φορὰν ἀκούεις ἀναγινωσκόμενον τὸ μι-
κρὸν τοῦτο βιβλίον; τὸν ἠρώτησεν ὁ τα-
ξειδιώτης. — Ὅχι, ἀπεκρίνατο ἐκεῖνος·
ἀλλὰ παρακαλῶ ὅλους ὅσοι διέρχονται
ἀπὸ αὐτὰ τὰ μέρη καὶ γνωρίζουσιν
γράμματα νὰ μοι ἀναγινώσκωσι τὸ βι-
βλίον τοῦτο· καὶ τὸ ἔχω ἀκούσει πολ-
λάκις ὄλον. — Καὶ πάντοτε τὴν αὐτὴν
συγκίνησιν αἰσθάνεσαι; προσέθηκεν ὁ
πρώτος. — Πάντοτε, ἀπήντησεν ὁ Ἠ-
πειρώτης. — Ἐὰν ὁ ὑπηρέτης οὗτος τοῦ
ἄρτοποιοῦ ζῆ μέχρι τοῦδε, προσθέτει ὁ
Φωριέλ, ὅστις ἔγραφε κατὰ τὸ 1825,
βεβαίως ἄλλην τῶν βραχιόνων αὐτοῦ
ποιῆται χρῆσιν, καὶ δὲν μεταχειρίζεται
αὐτοὺς ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ πρὸς ζύμωσιν
ἄρτων (**).

Μίαν στροφὴν τοῦ μασσαλιωτικοῦ
θουρίου ἐμιμήθη καὶ ὁ Παναγιώτης
Σούτσος, ἐν τῷ Ὀδοιπόρῳ αὐτοῦ. Ἐν
τῇ τετάρτῃ σκηνῇ τῆς τετάρτης πρά-

(*) Phauliel, Chants populaires de la Grèce
t. II. p. 48—49

ξεως, ὁ Ὀδοιπόρος βλέπει καθ' ὕπνου
τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τὸ με-
γαλεῖον, καὶ παράφρων ἐγείρεται τῆς
κλίνης κραυγάζων :

Τί ζητεῖς αὐτῇ, τί θέλεις
τῶν τυράννων ἢ ἀγέλης;
Αἱ ἐλύσσεις διὰ ποίους;
Διὰ Ἑλληνας ἀνδρείους;
Ὅρματε ὄρματε,
τυράννοισι κτυπάτε,
ὑψώστε σημαίας,
γυμνώστε ρομφαίας,
ἐμπρὸς τῶν ἐμπρὸς.*

Ἐμιμήθη δ' ἐν τοῖς στίχοις τούτοις τὴν
ἀκόλουθον τοῦ μασσαλιωτικοῦ θουρίου
στροφὴν:

Que veut cette horde d'esclaves,
de traitres de rois conjurés?
Pour qui ces ignobles entraves,
ses fers dès longtemps préparés?
Français! pour nous! ah! quel outrage!
Quels transports il doit exciter!
C'est nous qu'on ose méditer
de rendre à l'antique esclavagel...
Aux armes citoyens!...

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ μασσαλιω-
τικοῦ θουρίου ἐν Ἑλλάδι. Ἀλλὰ καὶ ἐν
Τουρκίᾳ ἀντήχησαν τῆς γαλλικῆς ἐπα-
ναστάσεως τὰ ᾄσματα, τὴν δ' ἐπήρειαν
τούτων ἐπὶ τοῦ τουρκικοῦ κράτους ἐπι-
τυχέστατα περιγράφει τῆς νεωτέρας
Ἑλλάδος ὁ Γερμανὸς ἱστοριογράφος
Μενδελσῶν Βαρθόλδους. «Ὁ τῆς γαλ-
λικῆς δημοκρατίας πρεσβευτῆς πολίτης
» Δεκὸρδ, λέγει οὗτος, ἐξετέλει ἐν μέσῃ
» τῇ Κωνσταντινουπόλει, πρὸς μεγίστην
» τοῦ τουρκικοῦ ὄχλου ἀγαλλίασιν, ἀπο-
» μιμήσεις τῶν παρισινῶν σκηνῶν, δέν-
» δρα ἐλευθερίας ἰδρύοντο, καὶ ὁ συρ-
» φετὸς τῆς τουρκικῆς πρωτευούσης ὠρ-
» χεῖτο πρὸς τοὺς ἤχους τοῦ Ca ira
» καὶ τῆς Καρμανιόλης· φαίνεται δὲ ὅτι
» καὶ ὁ Σουλτάνος Σελὶμ μετ' εὐχαρι-
» στησεως προσέβλεπε τὸ ἄγριον ἐκεῖνο
» θέαμα, μὴ ἐννοῶν ὅτι διεκύβευε τὸ
» ἀπὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ὄφε-
» λος, εὐνοῶν τὰ ἀκολαστήματα αὐτοῦ.
» Ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς δὲν εἶνε μόνον

(*) Παναγιώτου Σούτσου, Ποιήσεις. Τόμ. Α'
σ. 59 (ἐκδοσις πρώτη τοῦ Ὀδοιπόρου. Ἐν Ναυ-
κλίῳ).

«φωτίζουσα φλόξ ἀλλὰ καὶ καταβιβρῶ-
σκον πῦρ, καταστρέφον ὁσάκις ἔρχε-
ται εἰς ἄμεσον συνάφειαν πρὸς ἀπο-
λίτευτα στοιχεῖα. Εἰ δέ που ἀλλαχοῦ,
ἐν Τουρκίᾳ ἰδίως ἦν ἄκαιρος ὁ πανη-
γυρισμὸς Κρουίων τοῦ Λογικοῦ. Ἡ
«τρίχρους προσηρτημένη εἰς τὴν κίδα-
«ρίν, καὶ τὸ κολόβιον τοῦ παρισινοῦ
«συλλόγου τῶν Ἰακωβίνων περιβάλλον
«τὸν ἄλλως τοσοῦτον ἀνειμμένον Μοσ-
«λήμ, ἦσαν ἀναμφήριστοι οἰωνοὶ ἐγγι-
«ζούσης καταστροφῆς. Ἐμελλε δὲ νὰ
«υγείνη κατάδηλον ἐν ἀνατολαῖς καὶ δυ-
«σμαῖς, ὅτι δὲν πρέπει τις νὰ παίζη
«μετὰ τῶν ἐπαναστάσεων, καὶ ὅτι ὁ
«καλῶν αὐτὰς καταπίνεται πρῶτος ὑπὸ
«τοῦ ρεύματος» *).

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Η ΜΑΓΕΙΑ

ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΝΕΩΤΕΡΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙΝ.

(ἀποσπάσματα.)

Ὁμοπλατοσκοπία.

Ἵταν εἰς συμπόσιον παρατεθῆ ὀλό-
κληρον ἐψημένον ἀρνίον, πρῶτιστον
μέλημα τοῦ οἰκοδεσπότη εἶναι νὰ παρα-
τηρήσῃ τὸ ὄστον τῆς ὠμοπλάτης, ὅπως
ἐξαγάγῃ προγνωστικὰ τοῦ μέλλοντος,
ἰδίως μὲν τῆς οἰκογενείας του, γενικῶς
δὲ τῆς τύχης ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους 1).
Τὰ δὲ ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων ἐ-
ξαχθέντα προγνωστικὰ θεωροῦνται ἀ-
λάμβαστα 2). « Ἀπίστευτα πράγματα
διηγοῦνται περὶ τῆς ἐπαληθεύσεως τοῦ

εἶδους τούτου τῆς μαντείας, λέγει ὁ κ.
Καραγιάννης ἐν τῷ περὶ Δεισιδαιμονίας
δοκιμίῳ αὐτοῦ· διὰ τῆς πλάτης θησαυροὶ
κατορωρυγμένοι ἀνεκαλύφθησαν, θάνα-
τοι μελῶν τινῶν τῆς οἰκογενείας προερ-
ρέθησαν καὶ νίκαι κατὰ τῶν πολεμίων
προεσημάνθησαν, ἀλλὰ καὶ ἤτται πολ-
λαὶ προελήφθησαν 1.)»

Ἡ πεποίθησις εἰς τὴν τοιαύτην μαν-
τείαν, ἀλάνθαστον θεωρουμένην, οὐχὶ
σμικρὰν ἐπήρειαν ἔσχευ ἐπὶ τῆς ἱστο-
ρίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὃν δεισιδαι-
μονέστατον πάντων τῶν λαῶν τῆς γῆς
ἀποκαλεῖ ὁ Γερμανὸς Sanders 2). Ὡς οἱ
προπάτορες ἡμῶν πρὸ πάσης σπουδαίας
αὐτῶν πράξεως ἐξήταζον τῶν ἱερείων τὰ
σπλάγχνα, καὶ τὴν πορείαν αὐτῶν διερ-
ρύθμιζον κατὰ τὰς συμβουλάς τῶν ἱε-
ροσκόπων, ὁμοίως καὶ οἱ Ἕλληνες ὀ-
πλαρχηγοὶ πρὸ τῶν συμπλοκῶν αὐτῶν
μὲ τουρκικὰ ἀποσπάσματα τὴν ὠμο-
πλάτην συνεβουλεύοντο, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς
ἀρυομένη μαντεία συνηθέστατα ἐπέδρα-
σεν ἐπὶ τῆς τύχης τῶν ὀπλων των.

«Die Platte eines jungen Lammes ist in dieser
Beziehung für den Krieg ein wahrhaft Sibyl-
linisches Buch, aus dessen Beschaffenheit
man den Erfolg einer wichtigen Schlacht, die
bedeutenden Opfer, welche auf beiden Sei-
ten fallen werden, die Stärke des Feindes, die
zu erwartenden Hülfsstruppen, ja sogar den
Augenblick der herannahenden Gefahr, im
Voraus zu bestimmen im Stande ist. So er-
zählt man von einem Capetanos in Thessalien,
der eben durch die Weissagung allein, welche
ihm aus der Platte zu Theil geworden, im
Stand war, sich und seine Soldaten von ei-
ner grossen Gefahr zu erretten. Als der Ca-
petanos nämlich in seinem Lager sitzend im
Begriffe war aus der abgezogenen Platte eines
ebengeschlachteten Lammes die Zukunft zu
erforschen, sprang er plötzlich mit den Wor-
ten auf: Hunde, die Türken haben uns leben-
dig gefangen (Σκύλοι! οἱ Τούρκοι μᾶς ἐπιάσαν
ζωντανούς), und mit gezogenem Degen, von
seinen Palikaren gefolgt, stürzte er hervor
und in der That hatten sie kaum noch Zeit,
einer Schaar Türken, von denen sie bereits
umzingelt waren, zu entkommen.»— Firme-
nich, Tragödia Ῥωμαϊκά. 1867. τ. II σ. 57.

1) Α. Καραγιάννη, Δεισιδαιμονίας δοκιμίων,
Ἐν Σμύρνῃ 1872. τ. I, σ. 128.

2) Sanders, Das Volksleben der Neugric-
chen, σ. 215.

*) Κ. Μενδελσώνος Βαρθολοῦ, Ἱστορία τῆς
Ἑλλάδος, μετάφρ. Α. Σ. Βλάχου. τ. Α'. σ. 104.

1) Βλ. Λεουκία, Ἀνατροπὴ κλ. σ. 24. «ὅτε
οἱ ἰδιῶται Ἕλληνες ἀμνὸν ἢ κριὸν ὄλον ὀπτῶν-
τες ἐσθίουσι, τὰς ὠμοπλάτας αὐτῶν πρὸς τὸ τοῦ
ἡλίου φῶς κρατοῦντες σκοποῦσι. καὶ ἐκ τινῶν
αὐτοῖς ἐγνωσμένων σημείων ἀγαθόν τι ἢ κακὸν
ἐμβάσειν αὐτοῖς προφοιθαζουσιν.»

2) Πρβλ. Κ. Ῥάμφοϋ, Ἀπροσδόκητος συ-
νάντησις. Ἐν Πανδώρα τ. XI. καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ
φυλλαδίῳ σ. 27 «ὁσάκις παρετήρησα τὴν πλάτην,
λέγει γέρων τις Ἡπειρώτης, ποτὲ δὲν ἐμάντευσε
ψεύματα· ἡ πλάτη εἶναι ἀσφαλτῆ.» Βλ. καὶ By-
bilakis, Neugriechisches Leben. σ. 49 — 50.